

A fénygyújtogatók

Az Aracs Társadalmi Szervezet díjkiosztó ünnepsége

Szabadka, 2007. szeptember 21.

Kedves ünneplő Közönség!

Örülni gyűltünk össze azokkal, akikről félelmetesnek ígérkező huszonegyedik századunkban – ennyi naiv bizalom láttán – azt is mondhatnánk, hogy nem e világra valók. Szerencsére mégis itt élnek, alkotnak közöttünk. Gyakran habarcsba, építőanyagba bújjik egy-egy merész álmuk, mert csak így épülhet az a ház, amelyre emlékezni minden időben mindenütt jó lesz majd ott, ahol pár magyar összehajol. Ők ugyanis már lerótták a múlt adóját, előre tudnak nézni, s látják, mitől lehetne előbb és boldogabb ez a táj, amelyet mi legszívesebben csak szülőföldnek emlegetünk. Ők azok, akik nevet tudtak adni az árvaságnak, a nemzeti szenvedélynek, a közönynek, a némaságnak és a szorgos kezek munkájának.

Őket köszöntöm most abból az alkalomból, hogy az Aracs Társadalmi Szervezet dr. Benák József egyetemi tanár, Bicskei Zoltán grafikusművész, filmrendező, Csorba Béla költő, néprajzkutató, publicista, dr. Gubás Jenő nyugalmazott főorvos, az Aracs Társadalmi Szervezet elnöke, Hajnal Jenő magiszter, bizottsági elnök, dr. Szöllősy Vágó László ny. újságíró, pedagógus és ft. Utsai Jenő plébános úr összetételű Aracs-díjat odaítélő bizottsága az idén hatodszor kiosztásra kerülő Aracs–Főnix-díjat, amely Kalmár Ferenc szabadkai szobrászművész kispasztikájából és Gyurkovics Hunor festőművész készítette díszoklevélből áll, **Böjte Csaba** dévai ferences atyának, a tizedik alkalommal kiosztásra kerülő Aracs-díjat, amely Szervátiusz Tibor kispasztikájából, Boros György készítette díszoklevélből és pénzjutalomból áll, **Andrási Attila** palicsi színházi rendezőnek és **Mirnics Károly** szabadkai szociológusnak, demográfusnak, a kilencedszer kiosztásra kerülő Aracs-érmét, amely Kutas Ágnes budapesti szobrászművész műve, s amelyet az ugyancsak Boros György által készített díszoklevél és pénzjutalom egészít ki, pedig **Molnár Rózsa** oroszlamosi tanítónőnek, hitoktatónak, valamint **Nagy Istvánnak**, a Vajdasági Magyar Folklor Központ elnökének és **Raj Rozáliának**, a Vajdasági Magyar Folklor Központ titkárának ítélte oda.

A bizottság véleménye szerint minden kitüntetett a hivatása mellett a délvidéki és az egyetemes magyar közéletnek, a nemzeti művelődésnek és oktatásnak olyan jellegzetes, hatékony személyisége, akit számon tart a közvélemény, és nem feled majd a jövő sem.

*

Kivételes történetek emberei vannak ma velünk, akiknek nem kevésbé kivételes a sorsuk, s akiknek tetteit sorsfordító szereppel ruházhatjuk fel, akiknek életműve mintha megingatná legalább egy pillanatra a feledés, a tagadás szörnyű torlaszait, és új dimenziót adna a kulturális emlékezetnek is. Tudjuk, hogy a történelem minden értelemmel való megközelítésre némasággal felel. Az emberiség nagy tettei azonban meg tudják szólítani e némaságot is. A ma ünnepeitjei ezzel a cselekvő akarattal beszélnek arról, hogy ne fogadjuk el a hazugságot, az árlást, nézzünk az álarcok, önmagunk álarcain mögé is, mert csak így pillanthatjuk meg azt a valóságos történelmet, önmagunk valóságos sorsát, amelyről maradandóan csak legnagyobbjaink beszéltek, írtak. Mert ez a beszédmód őrzi az európai kultúra ama súlyos hagyományát is, hogy leggyakrabban csak szenvedésből gyűjthető a tudás.

Fényt és bölcsességet vinni az emberek szívébe

Böjte Csaba ferences rendi szerzetes, a Dévai Szent Ferenc Alapítvány létrehozója úgy munkálkodik, ahogy a fecske: fészket rak hullott szalmaszálból, diribdarab anyagból, mohából, tollpilhéből, hogy legyen bár hevenyészett, de sokáig szolgáló, megtartó-kiröppentő hajléka kicsinyeinek. Világot nem teremthet, vihart el nem téríthet, de szavával, simogatásával tapaszthat, de türelmével fészket rakhat az igazságnak, hazát annak a szenvedélynek, amelyről így vall: „a tudatlanságból és félelemből szőtt sötétség az, amit... nem lehet feldarabolni, azt csak fényvel, lánggal lehet szétszórni. Azt gondoltam, szerzetesként talán én is láng lehetek, és a gyerekek, akiket én nevelek, szintén. Kiből pislá fény, kiből

reflektor – képességeink szerint. Mindegyik megvilágítja az erdélyi életet.”

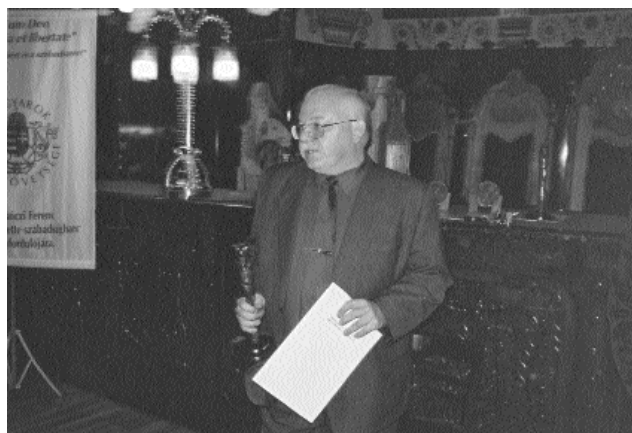
Karda Róbert, a Szent Ferenc Alapítvány világi vezetője átveszi a díjat Böjte Csaba nevében

Böjte Csaba 1960-ban született Kolozsváron. Édesapját egy verse miatt a Ceaușescu-rezsim bírósága hét évi börtönre ítélte, ahonnan négy és fél év múlva szabadult. A börtönben elszenvedett kínzások és egyéb megpróbáltatások következtében azonban szabadulása után másfél hónappal meghalt. A félárván maradt gyermek, majd később ifjú sokszor haraggal gondolt erre az eseményre. Mégis alapvető élmény volt annak megértésében, hogy a baj nem az emberben lakozik, hanem a tudatlanságban, és a sötétséget csak úgy lehet eloszlatni, ha fényt és bölcsességet viszünk az emberek szívébe. Miután erre ráébredt, döntötte el, hogy pap lesz. Tanulmányait Gyulafehérváron és Esztergomban végezte.

Több helyen eltöltött szolgálata után 1992-ben Dévára helyezték, ahol jelentős fordulatot vett az élete. Lelkiismerete szavától hajtva oltalmába fogadott néhány utcagyereket, majd a lakatot leerve az elhagyott és évtizedek óta üresen álló ferences kolostorba költöztek. A hatóságok mindezt természetesen nem nézték jó szemmel, és többször felszólították az épület elhagyására. Böjte atya válasza mindig az volt, hogy a gyerekeket a rendőrök rakják az utcára. Ő ezt sosem fogja megtenni. Mások sem merték.

Az általa létrehozott gyermekmentő szervezet célja az Erdélyben embertelen körülmények között, sokszor az éhhalál szélén tengődő gyermekek felkarolása. Böjte atya és munkatársai áldozatos munkájának hála mára már több száz gyermek nevelkedik az intézmény valamely otthonában megmenekülve a mérhetetlen nyomor jelentette kilátástalan sorsától.

Az árvákat befogadó ferences rendi szerzetesnek, a „fénygyújtogatónak” hamar híre ment. Mára már nevét és tevékenységét Európa-szerte ismerik, de hallottak róla a tengeren túl is. Személyes jelenlétével, könyveivel „a szeretet végső győzelmét”, az áldozathozatal fontosságát hirdeti. „Indulj el, csak szeress önzetlenül, s a szeretet mindenre megtanít!” – okít bennünket Csaba testvér, aki ezekben a napokban a budapesti Városmisszió egyik rangos előadója, s így sajnós nem lehet ma este közöttünk. S mégis mindannyian együtt érzünk vele, ahogyan döbbenetes és lélekindítón nyomorúságos körülmények közül gyűjti maga köré a reménytelen sorsú gyermekeket. Nemcsak ételt, otthont, ruhát biztosít nekik, de törődik tanítatásukkal, szellemi és lelki fejlődésükkel, vallási és erkölcsi nevelésükkel. Szeretetet ad nekik, s mint a fecske, fészket rak hullott szalmaszálból...

Andrási Attila

Nevet adni az érzelmenek, a szenvedélynek

Nevet adni az érzelmenek és a szenvedélynek a pillanat művészetének erejével és hitével. Ennek az erőnek és hitnek a letéteményese **Andrási Attila** színházi rendező. Az elmúlt fél évszázad tájainkon nem bővelkedett intézményteremtő egyéniségekben. A mögöttünk álló nehéz évtizedekben színházat alapítani, annak távlatokat elgondolni, társulatát és művészi arculatát meghatározni, e célokat kitartással követni, megvalósításukban nemzetközi rangú eredményeket elérni csak keveseknek sikerülhetett Európának e szegletében. András Attilának mindez megadatott, s mégis úgy érezzük, hogy nagyon is adósai vagyunk. Jórészt ugyanis nevéhez kapcsolódik az utóbbi negyedszázad egyik legjelentősebb magyar színházi műhelyének, a Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínháznak a megszületése és Kárpát-medencei rangra emelt

művészi tevékenysége. Rendezőként és társulatvezetőként végzett önfeláldozó, egész embert próbáló herkulési munkáját szeretnénk most megköszönni neki.

Andrási Attila rendező 1956 decemberében született Szabadkán. 1986-ban szerzett oklevelet az Újvidéki Művészeti Akadémia rendezői szakán, Boro Drašković osztályában. 1983 és 1991 között színházban, rádióban, alkalmi társulatokban rendez. A háború kitörése után Magyarországra távozik. 1992–93-ban különböző budapesti színészképző tanodákban osztályt vezet. 1993-tól öt éven át a Rádiószínháznak készít dokumentumműsorokat a délszláv háborúk áldozatairól, miközben megjárja a menekülttáborokat és Szlavónia háború sújtotta részeit. Ebben az időszakban a Magyar Rádió szerkesztője. A „*Vótak ott fiúk, akik elestek...*” című műsora több rangos fesztiválon sikeresen képviselte Magyarországot. A Magyar Rádió Elnöki Jutalmában részesült a *Kórógy – múlt és jelen* című dokumentumműsora. Majd forgatókönyvírásba kezd, ismét színházban rendez, *Szerelem* című előadása a Délvidékre is eljut. 1998 decemberében a szabadkai Kosztolányi Dezső Színház felkéri Ariel Dorfman *A halál és a lányka* című művének a megrendezésére. Az előadás nő főszereplője, Szorcsik Krisztina a kisvárdai Határon Túli Magyar Színházak Találkozóján a legjobb női alakítás díjában részesült. Még abban az évben az előadás nagy sikerrel vett részt a Vajdasági Színházak Találkozóján, valamint vendégszerepelt Budapesten a Thália Színházban is. Újabb rádiós dokumentumműsorok elkészítése és több közszereplés után 2002 tavaszán kezdeményezésére létrejött a Magyar Kanizsai Udvari Kamaraszínház, mely a következő években a múlt, vagyis a huszadik századi magyar történelem néhány sorsmeghatározó eseményét viszi színre. Öt évvel ezelőtt, pontosabban 2002. október 19-én volt a Magyarkanizsai Udvari Kamaraszínház első ősbemutatója. Németh Ákos *Vörös bál* című darabját Andrási Attila rendezte. 2004-ben újabb ősbemutatót tart a társulat *Halottak napjától virágvasárnapig* címmel. A drámát Siposhegyi Péter vetette papírra, s a mű a Szabadkán is tevékenykedő, életét, munkásságát a magyar könyvek szolgálatába állító Kende Ferenc hányatott sorsáról szól felrajzolva egyben a Trianon utáni, az anyaországról leszakadt nemzettestek szellem-történetének vonatkozásait is. Az előadást ezúttal is ő állította színpadra. A társulat legutóbbi előadása Wass Albert emléke előtt tisztelgett. Ezúttal az Aracs-díj átadásával Andrási Attila művészi elkötelezettsége és merészsége, közéleti szerepvállalása és szülőföld iránti hűsége előtt hajtunk fejet.

Nevet adni a közönynek,

annak a fásultságnak, amelynek állandó kutatója **Mirnics Károly** szociológus, demográfus. Egzakt, világos, vitathatatlan adatokkal bizonyítani önpusztításunkat. Inteni, figyelmeztetni egyént és közösséget, hogy nemzedékek nőnek fel a jövő iránti közönyben, teljes felelőtlenségben, a nemzettudat megvetésében, tagadásában. Hálátlan feladat állandóan a nemzeti létet fenyegető végveszélyről szólni legfőképp azoknak, akiket szívósan ráneveltek: ne érezzenek felelősséget a magyarság jövőjéért, fennmaradásáért. S mégis szólni, írni kell róla, mert különben – Mirnics Károly vallomása szerint –, „aki nem tud nemzeti és az annak nagy humanisztikus töltést adó keresztényi szellemiségben gondolkodni, az nem tud semmit sem tenni a megmaradás érdekében. E két fő jellemvonásunk figyelmen kívül hagyásával hontalanok lennénk... Aki a mai körülmények között arra apellál, hogy nemzetietlen ideológiával megoldhatók társadalmi kérdések, az nagy tévedésben van.”

Mirnics Károly átveszi a díjat Hajnal Jenőtől

Szabadkán született 1937. április 11-én. A gimnáziumot szülővárosában, az egyetemet Újvidéken végezte el. Magiszteri tudományos fokozatot a Belgrádi Egyetem Politikai Tudományok Karán szerzett 1964-ben. Tanársegéd volt az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának Történelem Tanszékén, szakmunkatárs a belgrádi Társadalomtudományok Intézetében, tanácsos a tartományi közigazgatás különböző szerveiben. Az újvidéki Szerb Matica Tudományos Társaság választott tagja, a budapesti Magyarságkutató Intézet, majd a Teleki László Alapítvány Közép-Európai Intézetének tudományos külmunkatársa volt. Számos vajdasági magyar civil szervezet alapító tagja, egyik alelnöke a szabadkai székhelyű Magyarságkutató Tudományos

Társaságnak, az MTA határon túli köztestületi tagja. Kutatási témaköre: a vajdasági magyar kisebbség szociológiai és demográfiai helyzetének elemzése. Publikációs eredményei: néhány könyv, száznál több tanulmány és nagyszámú egyéb publikáció.

Munkássága valójában csak az 1990-es években tudott kibontakozni. Próbálkozásai természetesen voltak korábban is, azok azonban súlyos következményekkel jártak. Az 1970-től megjelenő írásaiért kizárták a közéletből. Tevékenysége nem tetszett az akkori hatalmi köröknek. A munkahelyén maradhatott ugyan, de kapcsolataitól teljesen elszigetelték.

Ma élő lelkiismeretünk, személyiségében nagyfokú mértéktartás, pontosság, eszményeihez hűség, másokkal szemben figyelem, magával szemben önfegyelem, gondosság, családszeretet testesül meg. Élete nagy részében derűs alázattal és türelemmel vitorlázott a történelemmel szemben. Az Aracs-díj átadásával tolmácsolni szeretném az idén hetvenedik életévét betöltött ünnepeltnek jókívánságainkat. Minden jót – főként pedig jó egészséget és töretlen alkotókedvet – kívánunk neki sok szeretettel hálás köszönetünk és őszinte tiszteletünk jeléül, s abban a reménységben, hogy még sokáig élvezhetjük sugárzó példamutatását, jövőt formáló gondolatainak és bölcs tanácsainak újabb megnyilvánulásait.

Molnár Rózsa

Nevet adni a némaságnak...

megtölteni értelemmel a nevenics képzetet, s képes beszéddel, közösség teremtésével, magyar élet szervezésével úgy megformálni mindazt, amit elmondani nem lehet abban a világban, amelyről **Molnár Rózsa** tanítónő, hitoktató, költő egyik versében így vall: „Gyávaságba kuporodik a szó, / üres tarisznya a vállán és / elbúcsúzik a Csendtől. / ... nem tud már

mit / mondani neki...” Ez következő ünnepeltünk jellemzője.

Molnár Rózsa, Rózsika 1965-ben született. Gyermekéveit szülőfalujában, Rábén töltötte. Ez az észak-bánsági kicsi falu a magyar–román–jugoszláv hármashatáron nagyban befolyásolta életét. A szép magyar szó a magyar televízió, a rádió és az akkor még könnyen beszerezhető könyvek útján jutott el hozzá. Az ö-ző nyelvjárást az anyatejjel szívta magába. 1986-ban Szabadkán elvégezte a Pedagógiai Akadémiát. Közvetlenül utána a szegedi Hittudományi Főiskolára iratkozott, amelyen 1993-ban szerzett oklevelet. Azóta két munkahelye van: az oroslámosi általános iskola és a plébániahivatal, ahol hitoktatást végez. Emellett a helyi plébánián dolgozik, és misét szolgált, felváltva pedig Rábén, Magyarmajdányon, valamint Egyházaskéren is istentiszteletet tart. De egyéb lelkipásztori teendőket is ellát. 2005 óta a Szent György Lovagrend tagja. A Kálmány Lajos Művelődési Egyesületben való ténykedésével Bogdán József plébános úr egyik nélkülözhetetlen munkatársa. Könyvtárosa a majdányi és az oroslámosi Szent Gellért Olvasókörmek. Faluja és annak fogyatkozó népessége serkentette arra, hogy miután elindult a *Bánáti Újság*, fölkarolva az ott élőket tudósítson életükről és arról, ami a múltban történt velük. Ekkor kezdte el írni a *Mosolygó Bánát* című rovatot is. Ezen kívül a *Magyar Szó*, a *Szabad Hét Nap*, a *7 Nap*, a *Családi Kör*, illetve a *Híd*, az *Üzenet*, a *Létünk*, az *Orbis* és a *Polisz* című folyóiratok közölték írásait. Társszerzője a *Falu a hármashatáron* című könyvnek. Versírással kamaszkora óta foglalkozik. Eddig három verseskötete és egy anekdotákat, humoros történeteket tartalmazó könyve jelent meg. A hit, az istenközelség érzése nagyban befolyásolja, és ez érezhető írásain is. Ezért lehet halk szavú költészete, de minden más írása és megnyilatkozása is intés a mának. Nagy elégtétel számunkra, hogy ez a világnak is szóló intés a mi nyelvünkön szólal meg, mégpedig az érzékenység, az értékek, a tiszta szó nyelvében.

Nevet adni a szorgos kezek munkájának

Megalakulása óta teszi ezt a Vajdasági Magyar Folklorközpont **Raj Rozália** és **Nagy István** vezetésével úgy, ahogyan Kós Károly csaknem egy évszázaddal ezelőtt megfogalmazta: „... az apák dolgát folytatják az utódok. Még ha az nem a legjobb, nem is a legszebb volna is, ha nem is volna olyan tökéletes az, mint egy másik nemzet hasonló alkotása. Mert az övék az...”

Raj Rozália és Nagy István

Minden alkotótábornak, szakmai konferenciának, iskolának a rangját a követendő mesterek jelenléte adja. Két kitüntetettünk mindig megtalálta azokat a mesterembereket saját vagy mások személyében, akik irányt szabtak, tanítottak, bölcs tanításaikkal éppúgy jelen voltak tanítványaik életében, mint csendes, de átható odafigyelésükkel, az emlékezetbe vésődő értékelési és szemléleti kritériumaik lenyomatával, és képesek voltak hosszú évekig jelenlét nélkül, de távolról is élőnek ható jelenlétükkel részt venni tanítványaik életében, akik még sokáig e mesterek várható ítéletének szellemét idézve vagy akaratlanul is az ellen lázadva dolgoznak. A nagy fáradtsággal és tisztelettel folyó gyűjtőmunka hozadéka, hogy a Vajdasági Magyar Folklórközpont népes és lelkes alkotócsoportja nemcsak a paraszti kultúra

hagyományaira támaszkodik, hanem korábbi évszázadokra jellemző technikákat, ornamentikát, tárgykultúrát is felelevenít. Büszkén mondhatja a Nagy–Raj-páros, hogy „az apák dolgát” folytatják tanítványaik. A gyökerekbe kapaszkodva teremtenek újat, korszerűt, ünnepi és hétköznapi tárgyakat, olyanokat, amikkel ma is együtt lehet élni! Ők ugyanis fanatikusan hiszik, hogy a kultúra velünk együtt változik! Az archaizmus nem mond ellent a modernségnek. Jól példázza ezt az a tény is, hogy a Népművészet Mestere vagy a Népművészet Ifjú Mestere kitüntető címmel rendelkezik több tanítványuk, ill. mesterük is, hímző csoportjuk pedig a XIV. Országos Népművészeti Kiállításon Gránátalmaidíjban részesült. Számukra a legnagyobb siker mégis bizonyára az, hogy évtizedes fáradozásuk eredményeként saját székházat vásárolhatott a Vajdasági Magyar Folklórközpont. Raj Rozália és Nagy István személyében a népművészeti és a szervezői erényeket magas fokon ötvöző mesterek életpályáját szándékozik megtisztelni az Aracs Társadalmi Szervezet a nekik adományozott Aracs-éremmel.

*

A sors törődése és intése édes és súlyos teher mindannyiunk számára. Díjazottjaink viseljék ezt a súlyt mosolyogva. Segítse őket ebben – az elismerésen túl – szeretetünk is. Számunkra pedig legyen példa alázatuk, amely ott lobog, harangoz tetteikben, miközben levezekelhettek egy egész nemzet számos mulasztását épp annak hála, hogy tenyerével megsimította arcukat az isteni gondviselés.

Az első sorban a díjazottak